Redactie:
D. Roethof-Ensing
Spinozalaan 283
Voorburg (Z.H.)
Telef. (070) 86 54 66

Administratie:
Oudegracht 152
Postbus 114
Utrecht

Verschijnt
Maandelijks

Abonnementsprijs
f 3.— per jaar

juni 1969
18e jaargang

HUMANISTISCHE DOCUMENTATIEDIENST

Uitgave van de Stichting Humanistisch Centrum Mens en Wereld

Bij publicatie van gegevens, welke de Documentatiedienst uit andere bladen heeft overgenomen, dient de oorspronkelijke bron te worden vermeld. — Postgiro nr. 30 49 60 t.n.v. Humanistisch Verbond te Utrecht — Telefoon (030) 2 46 41

I N H O U D S O P G A V E

	Blz.:
NIEUWS VAN HET HUMANISTISCH VERBOND	
Mutaties	33
Nieuwe uitgaven	33/34
HUMANISTISCHE STICHTING VOOR HUISVESTING VAN BEJAARDEN	
Bejaardencentrum te Wageningen (Bouwwereld)	35
DE NEDERLANDSE VERENIGING VOOR MAATSCHAPPELIJK WERK "HUMANITAS"	
Verpleeginrichting (Technische gids voor ziekenhuis en instelling)	36
Wielborgh (De Dordtenaar)	36/37
Bureau voor Maatschappelijk Werk Hoogvliet	37
Jaarverslag 1968 van het gewest Drenthe	37/38
HUMANISTISCH THUISFRONT	
Van wachtmeester tot kapitein (Edese Courant)	39/40
INTERNATIONAAL NIEUWS	
Gallup-onderzoek	41
Onderzoek kerkbezoek van studenten in Minnesota	41
E.M. Forster lid van de "Order of the Merit"	41
VAN ALLE KANTEN	
Erasmus-Herdenking (De Nieuwe Rotterdamse Courant)	42
Welke evenementen (Het Rotterdamsch Nieuwsblad)	42/43
Erasmuze (Het Rotterdamsch Parool)	43/44
Gemeenschap Arnhem schrijft 500ste lid in (Het Vrije Volk)	44
Groei van het ledental (De Noord-Amsterdammer)	44
Simon Vinkenoog (Dagblad Kennemerland)	44/45
Betoog van Laurens ten Cate (Het Sneker Nieuwsblad)	45
Over het echtscheidingsrapport (De Volkskrant)	45/46
Commentaar op het echtscheidingsrapport (Het Vaderland)	46/47
Pastoraal Concilie (Het Parool)	47/48
Raad voor Bejaardenzorg (Trouw)	48
Nieuwe boeken over kerkelijke problemen (Twentsche Courant)	48
Veel over het Congres.	
Een amusante noot (Algemeen Dagblad)	49
Een vraaggesprek met Prof. Van Praag (De Volkskrant)	49
Gesprek met Mr. M.G. Rood (Het Vaderland)	49/50
Over Prof. J.P. van Praag (De Nieuwe Rotterdamsche Courant)	50
Gesprek met Mr. M.G. Rood (De Telegraaf)	50/51
Over Prof. J.P. van Praag (Trouw)	51/52
De politiek (Trouw)	52
Een interview met Mr. M.G. Rood (Utrechts Nieuwsblad)	52
Beleidsnota (Algemeen Handelsblad)	52/53
De toespraken (Trouw en Algemeen Dagblad)	53/54
De Afscheidsrede (Het Vaderland)	54
Persconferentie Mr. M.G. Rood (Dagblad Tubantia)	54/55
AVRO overweegt eigen "Deze dag" (Trouw)	56
Willem van Capellen (Ome Keesje) 80 jaar (VARA-gids)	56
Oecumene met humanisme (De Tijd)	56/57
Cultuurfonds BUMA (Dagblad voor West-Friesland)	57
Geschiedenislesje? (Trouw)	57
Boekbespreking (De Groene Amsterdammer)	57/58

NIEUWS VAN HET HUMANISTISCH VERBOND

Mutaties

Het hoofdbestuur heeft, na overleg met de betrokkenen, enige wijzigingen aangebracht in de taakverdeling van enkele functionarissen.
De heer C.J. van der Hulle was zowel belast met de functie van regionaal geestelijk raadsman in het Waterweggebied als met de landelijke begeleiding van het ziekenbezoek. In de oude structuur moest deze combinatie reeds beschouwd worden als een te zware belasting voor één functionaris. In het afgelopen jaar werd evenwel een nieuwe ontwikkeling in de geestelijke verzorging in de ziekenhuizen zichtbaar, namelijk de mogelijkheid tot aanstelling van full-time geestelijke raadslieden in de ziekenhuizen. Het hoofdbestuur is van mening, dat hiermede een zeer belangrijk werkterrein voor ons wordt geopend, waar wij beslist niet mogen ontbreken. De verwerkelijking zal echter nog meer aandacht van de landelijke begeleiding eisen, dan in de oude situatie. Deze ontwikkeling heeft geleid tot de volgende veranderingen in de taakverdeling:
De heer Schonk is met ingang van 1 juli 1969 geheel vrijgemaakt voor de landelijke leiding van de geestelijke verzorging in de ziekenhuizen.
Van de oude taken van de heer Schonk, t.w. de geestelijke verzorging in de arbeiderskampen en het gespreksgroepenwerk voor buitenkerkelijken, is de landelijke leiding van de geestelijke verzorging in de arbeiderskampen overgedragen aan de heer C.J. van der Hulle. Hij is vele jaren in deze sector werkzaam geweest en met dit werk volkomen vertrouwd.
Het gespreksgroepenwerk voor buitenkerkelijken wordt overgedragen aan de gemeenschappen. Dat betekent, dat een corps van ongeveer 70, door de heer Schonk uitstekend geschoolde gespreksleiders ter beschikking komt aan de gemeenschappen, die, in overleg met de gespreksleiders, zowel gewone gespreksgroepen binnen het verbond als gespreksgroepen speciaal voor buitenkerkelijken kunnen vormen. De landelijke begeleiding van al het gespreksgroepenwerk van het verbond kan voortaan worden verzorgd door de 2e organisatiesecretaris, de heer S.H. Radius.

Nieuwe uitgaven

De dag ligt nog voor ons

Op 17 mei 1.1. werd Prof. van Praag een boek aangeboden. Dit boek, dat als titel draagt "De dag ligt nog voor ons", is ook bij de boekhandel verkrijgbaar. Ingenaaid kost het ƒ 11,90, gebonden ƒ 14,90 (214 pag.).
De inhoud geven wij hieronder:

J.P. van Praag	- Wat is humanistiek?	7
H.J. Blackham	- Over het wezen van de mens	23
H. Bonger	- Boodschap en organisatie	36
J.C. Brandt Corstius	- Het lijden der onschuldige kinderen en de rechtvaardiging van de wereld - een literair thema	56
Wim van Dooren	- Georganiseerde intermenselijke relaties?	62
Hans Freudenthal	- William Whistons geschiedenis der aarde	69
Erich Fromm	- De bijdrage van Marx tot de kennis omtrent de mens	75
Mihailo Marcovic	- Ideologische oorlogen en een vreedzame coexistentie	87
Gajo Petrovic	- Marxisme en humanisme	104

J.P. van Praag	- Het kiezen van de keuze - Jean-Paul Sartre: Tussentijdse balans	112
H.J. Roethof	- Een wereldstrategie voor de vrede	128
Adam Schaff	- Vervreemding en maatschappelijke actie . . .	143
Matthew I. Spetter	- Religieus humanisme en het helen der zielen	161
P. Spigt	- In staat van besef - de tragische levensvisie van het humanisme	172
P. Thoenes	- Het humanisme en de maatschappij van morgen .	185
Libbe van der Wal	- De jacht op de waarheid	193

Humanisme, ook uw kijk op het leven? door C.H. Schonk

Eveneens in mei verscheen het bovengenoemde boekje, dat in eenvoudige taal antwoord geeft op vragen over het humanisme en het doel van het Verbond. In enkele maanden is de eerste druk uitverkocht; de tweede druk verschijnt september 1969.

.·.

HUMANISTISCHE STICHTING VOOR HUISVESTING VAN BEJAARDEN

Bejaardencentrum te Wageningen.
Aan "Bouwwereld" van 28 maart ontlenen wij:

"In opdracht van de Stichting Algemeen Bejaardencentrum te Wageningen en de Humanistische Stichting voor Huisvesting van Bejaarden te Amsterdam zal te Wageningen een bejaardencentrum worden gebouwd. Het ontwerp is van architectenbureau W.A. Heineman te Velp (W.A. Heineman, architect BNA en H. Vos, architect HBO); aannemer is Beton- en Utiliteitsbouw H. Oosterhout NV te Wijchen. Een tweeledig woongebouw van acht verdiepingen zal huisvesting verlenen aan 134 bejaarden, waarbij meegerekend de 15 verblijfseenheden voor echtparen. Ten westen van deze hoogbouw zijn - in twee bouwlagen boven een onderbouw van garages en bergingen - veertien woningen voor zelfstandige bejaarden geprojecteerd. Op de beganegrond van de hoogbouw zijn onder meer de administratie, een recreatiezaal, een biljartkamer en een toko ondergebracht. Een gedeelte van de woningen op de eerste verdieping is ingericht voor hulpbehoevende bejaarden; deze voorziening bestaat o.m. uit een gewijzigde indeling, waardoor het voortbewegen met een rolstoel wordt vergemakkelijkt. Op iedere verdieping is verder een gemeenschappelijke was/strijkruimte geprojecteerd. Totaal bouwvolume: 29.999 m^3."

.˙.

DE NEDERLANDSE VERENIGING VOOR MAATSCHAPPELIJK WERK
"HUMANITAS"

Verpleeginrichting

In de "Technische gids voor ziekenhuis en instelling" van 24 maart kwam een artikel over de bouw van een verpleeginrichting van Humanitas voor, waaruit wij citeren:

"Nadat in het voorjaar van 1965 een begin werd gemaakt met de uitwerking van de bouwkundige plannen voor een verpleeginrichting door het Architectenbureau W. Swemle HBO en J.H. Kranendonk HBO, architecten BNA te 's-Gravenhage in opdracht van de Stichting tot Huisvesting en Verzorging van Bejaarden "Humanitas" te Rotterdam, zou het toch nog ruim vier jaren duren alvorens met de uitvoering van deze plannen een begin kon worden gemaakt. Het totale complex van deze verpleeginrichting bestaat uit een beddenhuis met ter weerszijden een lage vleugel en in een apart gebouw het zusterhuis.
Het beddenhuis is gehuisvest in het torengebouw van dertien verdiepingen. In de kern van de toren zijn de dienstruimten, de liften, de sanitaire ruimten en de centraalpost voor de dienstdoende zuster ondergebracht. Rond deze kern loopt een gang, waaraan aan de buitenzijde de patientenkamers, onderzoekkamers en de dagverblijven van de patienten zich bevinden. Deze dagverblijven zijn speciaal bedoeld voor patienten, die hun bed mogen verlaten en door hun lichamelijke toestand toch niet zo gauw buiten zullen komen.
In principe zijn alle verpleegverdiepingen (in totaal elf) gelijkvormig ontworpen, doch er is een splitsing naar de soort patienten gemaakt. Een aantal verdiepingen is gereserveerd voor reactiveerbare patienten en voor patienten, wier verblijf van langere duur zal zijn en tenslotte enige verdiepingen voor de verpleging van demente bejaarden. In totaal kunnen 300 patienten worden opgenomen. De medische staf, alsmede de ziekenafdeling van het interne personeel is op de eerste verdieping ondergebracht, terwijl de bovenste (dertiende) verdieping is gereserveerd voor de Algemene directie, het secretariaat en de centrale administratie van de Stichting "Humanitas".
Het hele gebouw wordt voorzien van klimatiseringsinstallatie, waardoor een regelmatige aanvoer van verse lucht verzekerd is. Naar gelang van de buitentemperatuur is deze lucht gekoeld, resp. verwarmd. Onder de meest ongunstige weersomstandigheden is de ventilatie gewaarborgd en kan men rekenen op een leefbare atmosfeer. Een te sterke zoninval zal bovendien nog worden tegengegaan door een zonwerende beglazing.
Het totale complex zal aan de westelijke zijde door een verbindingsgang een geheel gaan vormen met het aangrenzende Gerrit Spronkershuis en aan de oostelijke zijde met het geprojecteerde zusterhuis. Aan de verbindingsgang met het Gerrit Spronkershuis is, geheel buiten de sfeer van de verpleeginrichting gelegen, voor het personeel een eetzaal met aangrenzende buitenterrassen ontworpen."

Wielborgh

In "De Dordtenaar" van 3 april lazen wij dat burgemeester mr. J.J. van der Lee van Dordrecht een bord met de naam "Wielborgh" bevestigd heeft aan een bouwkeet, daarmee een symbolische handeling verrichtend, waarbij de naam van het te bouwen bejaardenhuis werd onthuld.

"Dordrechts eerste burger deed dat, na in aanwezigheid van een groot gezelschap onder welk zich het college van B. en W., het echtpaar Van der Dussen, de directie van de dienst openbare werken en stadsontwikkeling en vele medewerkers onder wie het bestuur van Humanitas bevonden, de officieel eerste paal te hebben geslagen voor een groot complex, dat een tehuis voor 202 bejaarden benevens 57 woningen voor bejaarden zal omvatten.
Als het allemaal gaat volgens wens, zal het complex over ruim anderhalf jaar in gebruik worden genomen.
Tijdens een bijeenkomst, die na het slaan van de eerste paal werd gehouden in het restaurant van de Sporthal Wielwijk, legde de voorzitter van de commissie die de totstandkoming van het complex heeft voorbereid, de heer M. Muste, uit waarom deze naam was gekozen. "Wielborgh" was de naam van het oude buitenverblijf dat eens heeft gestaan op de plaats waar thans het bejaardencentrum verrijst. "Wiel" herinnert ook aan de nabij gelegen wijk Wielwijk en "Borgh" houdt het begrip "zich geborgen weten" in.
Voorzitter M. Muste motiveerde het besluit het bejaardencentrum te bouwen. In de eerste plaats het ontstellend tekort aan huisvestingsmogelijkheden voor de bejaarden. Vervolgens de wens een sluitstuk aan te brengen in het sociale werk van Humanitas. De vereniging begon twintig jaar geleden toen er zelfs nog niet aan bejaardensociëteiten werd gedacht met activiteiten in deze sector. Thans komen per jaar in Dordrecht 22.000 personen in de centra van Humanitas en er worden vijfmaal per jaar weekreizen voor bejaarden gemaakt. "Het aantal buitenkerkelijken in Dordrecht ligt rondom de 20 procent", deelde de heer Muste mee, "ook zij hebben recht op een eigen tehuis."
De heer J. Pasman, sprak namens het bestuur van de Humanistische Stichting Huisvesting Bejaarden. Hij deelde ondermeer mee, dat dinsdag het vijfde tehuis van de stichting in den lande is geopend, dat er zes waaronder dat in Dordrecht in aanbouw zijn en dat de plannen voor de bouw van twintig andere in een vergevorderd stadium van voorbereiding verkeren.
Hij bracht de gelukwensen over van de stichting en riep uit: "Hoe dichter bij Dordt, hoe beter het wordt"."

Het Rotterdamsch Nieuwsblad van 17 april meldde:

"Vier organisaties op het gebied van maatschappelijk werk hebben zich eensgezind opgesteld in het Bureau voor Maatschappelijk werk Hoogvliet, dat woensdagmiddag aan de Binnenban is geopend.
De samenwerkende organisaties zijn de Gereformeerde Stichting voor Maatschappelijk Werk, de Nederlandse Vereniging voor Maatschappelijk Werk "Humanitas", het Katholiek Maatschappelijk Centrum en Kerkelijke Sociale Arbeid der Hervormde Kerk. Voorop stelt men het algemeen maatschappelijk werk, dat in deze samenwerkingsvorm een experiment is voor Rotterdam. Een ieder die behoefte aan advies van een maatschappelijk werker heeft, kan op het bureau terecht, waarbij men tevens desgewenst bemiddelt bij het contact en begeleiding van instellingen van de eigen levensovertuiging, waartoe het bureau relaties heeft met kleinere kerkgenootschappen en het Joods maatschappelijk werk."

Het gewest Drenthe zond ons zijn jaarverslag 1968; onder het hoofdstuk "Overleg met anderen" komen de volgende moeilijkheden naar voren:
"Humanitas is provinciaal in een groot aantal overlegorganen vertegen-

woordigd (een overzicht van de vertegenwoordigingen wordt achter in dit jaarverslag gegeven).
Vervulling van deze vertegenwoordigingen door vrijwilligers bleek steeds moeilijker, waardoor een groot aantal vakatures ontstond. Dit is o.a. een van de redenen geweest, dat wij verzochten een tweede gewestelijk funktionaris te mogen aanstellen. Uit een brief d.d. 9 oktober j.l. aan het hoofdbestuur van Humanitas citeren wij hierover het volgende: "Bovendien geven ook de vertegenwoordigingen in de kommissies van Opbouw Drenthe e.a., veel zorg. Tot nu toe hebben wij vrij stringent het standpunt gehuldigd, dat vrijwilligers deze vertegenwoordigingen moeten verzorgen. Het blijkt echter steeds moeilijker goede vertegenwoordigers te vinden. O.a. omdat de maatschappelijke organisatievormen veel ingewikkelder worden en daarmee samenhangend sterker een beroepsmatig karakter krijgen; laten de andere groeperingen (Nederlands-Hervormde, Gereformeerde, Rooms-Katholieke) hun vertegenwoordigingen steeds meer verzorgen door hun adviseurs. Doordat deze beroepsmatig werkzaam zijn en per persoon meerdere vertegenwoordigingen behartigen zijn zij beter geïnformeerd dan onze adviseur en zeker dan onze vrijwilligers. Hierdoor kan Humanitas in onvoldoende mate een bijdrage leveren, waardoor het vrij akuut wordt bedreigd met een verslechtering van zijn positie. Dit is des te ernstiger, omdat na de huidige fase van ontwikkeling een fase van konsolidering in de welzijnszorg verwacht mag worden. Een praktisch, maar zwaar wegend probleem is, dat veel kommissievergaderingen tegenwoordig overdag worden gehouden, omdat veel kommissieleden beroepsmatig zitting hebben; dit maakt het extra moeilijk goede vrijwillige vertegenwoordigers te vinden. Tenslotte kan nog opgemerkt worden, dat een verantwoorde begeleiding van vrijwillige vertegenwoordigers de nodige tijd vraagt, gezien ook de in het gewest te rijden afstanden.
Momenteel hebben we zeven vakante provinciale vertegenwoordigingen. Dit is niet alleen voor eigen informatie, maar ook voor het "meespelen" en voor ons gezicht een zeer ongewenste situatie".
Kort na het einde van het verslagjaar werd het verzoek toegestaan. Wij hopen zo spoedig mogelijk tot aanstelling van de nieuwe funktionaris te komen en betere bijdragen in de provincie te kunnen leveren."

.·.

HUMANISTISCH THUISFRONT

Van wachtmeester tot kapitein.

Uit de Edese Courant van 20 maart:

"In militaire dienst worden de dominee, de aalmoezenier en de raadsman van het Humanistisch Verbond vaak in één adem genoemd als geestelijk verzorger. "Helemaal juist is dat niet. De taak van de dominee en de aalmoezenier verschilt wezenlijk van mijn opdracht. Zij hebben, dacht ik, in de eerste plaats een zendingsopdracht - al weet ik niet of ze die expliciet uitvoeren - mijn werk is daarentegen gericht op het helpen van de soldaten bij het vormen van een visie op de wereld en de medemens. Indoctrinatie is daarbij taboe. Mijn eigen mening is onbelangrijk".
Aldus de heer J. Duijnhouwer, pas benoemd tot raadsman van het Humanistisch Verbond en belast met de geestelijke vorming van de niet-kerkelijke militairen in het garnizoen te Ede en enkele omliggende plaatsen. Door de benoeming van de heer Duijnhouwer heeft Ede voor het eerst een "eigen" raadsman, want tot voor kort werd de vorming van de in Ede gelegerde soldaten verzorgd vanuit Apeldoorn.
Wat "de buitenwacht" bij deze benoeming het meest is opgevallen, is het feit, dat de heer Duijnhouwer vóór hij aan zijn taak begon "gewoon wachtmeester" was bij een Edes artillerie-onderdeel. Hij maakte in een keer de reuzensprong van wachtmeester (eerste klas) naar kapitein, de rang die bij zijn nieuwe functie hoort."

Wij nemen uit dit vraaggesprek nog over:

"Evenals de dominee en de aalmoezenier geeft de raadsman g.v.-lessen, lessen dus in geestelijke vorming. Deze lessen hebben duidelijk een ander doel en ook een ander karakter dan die van eerstgenoemde functionarissen. "Wij leggen er de nadruk op, dat de soldaat bewust leert te leven, dat hij leert nadenken voordat hij een beslissing neemt. Wij proberen de mens in zijn menselijke situatie te benaderen, we trachten te begrijpen wat hij wil".
Volgens de heer Duijnhouwer is de opleiding van de humanistische raadslieden daar ook helemaal op gespecialiseerd. "Ik wil niets ten nadele van dominees zeggen, maar ik heb de indruk, dat hun opleiding toch nog te veel is gericht op de zondagse preek. Wat hij door de week moet doen krijgt in de theologische opleiding niet zo'n grote aandacht, al verandert dat de laatste tijd natuurlijk wel", aldus de raadsman.
Het feit, dat de heer Duijnhouwer vóór zijn benoeming wachtmeester was, ziet hij beslist niet als een handicap. Veel eerder als een voordeel. Ik heb de soldaat tien jaar van dichtbij meegemaakt en ken zijn mentaliteit dus erg goed. Dat is voor de goede uitoefening van mijn taak erg belangrijk, dacht ik".
De heer Duijnhouwer is in 1966 aan zijn studie bij het Humanistisch Verbond begonnen, nadat hij eerder al vier jaar had geblokt voor de akte m.o. geschiedenis. "Dat werd me te zwaar. Ik moest dat schriftelijk doen en dat was in mijn onregelmatige werk (oefeningen en dergelijke) niet vol te houden.
Tijdens zijn studie bepaalde de heer Duijnhouwer zijn keus, raadsman in het leger. "Dat lag voor de hand, want ik ken de militaire maatschappij al en eerlijk gezegd voelde ik me ook niet zo erg aangetrokken tot bijvoorbeeld gevangenissen".
Kon u als "gewoon wachtmeester" die studie zo maar gaan doen?
"Dat was geen probleem, want ik had een middelbare schoolopleiding

(hbs-B) en had, zoals ik al zei, vier jaar geschiedenis gedaan. Daarmee voldeed ik ruim aan de toelatingseisen voor de cursus aan het Humanistisch Opleidings Instituut, het HOI, dat beschouwd kan worden als het wetenschappelijk centrum van het Humanistisch Verbond".
Volgens de heer Duijnhouwer is deze opleiding qua niveau te vergelijken met die voor het kandidaats-examen theologie, maar dan meer op de praktijk gericht. De opleiding duur drie jaar, aldus de heer Duijnhouwer, die ten slotte de werkhouding van een raadsman belangrijker vindt dan de kennis-sec."

.˙.

INTERNATIONAAL NIEUWS

In de Verenigde Staten werd een zg. Gallup-onderzoek verricht naar het Godsbesef onder de Amerikanen. Treffende cijfers kwamen daarbij aan het licht. Terwijl in Europa een grote stijging in het "ongeloof" geconstateerd mag worden, blijkt men in Amerika hecht vast te houden aan het religieuze leven.
98 % van de ondervraagde Amerikanen zei aan het bestaan van God te geloven, 75 % in een leven na de dood en 60 % geloofde aan het bestaan van de duivel....."The Humanist" van maart/april, waaraan wij deze gegevens ontlenen, noemt vergelijkende cijfers voor landen in Westeuropa. Tegenover die 98 % stelt men minder dan 80 % voor Nederland, Noorwegen, Finland, Frankrijk en Engeland. Voor Zweden zou dat cijfer onder de 60 % liggen. Tegenover de 75 % welke geloven aan een voortbestaan na de dood, stelt het blad een percentage van minder dan 40 % voor Engeland, Frankrijk en Zweden.
Geloof aan de duivel hecht minder dan 25 % in diezelfde landen. In Frankrijk, waar in 1948 nog 58 % toegaf te geloven in een leven na de dood, komt thans het percentage niet hoger dan 35 %.

Een ander onderzoek werd verricht aan de Universiteit van Minnesota, waar men vaststelde na vraaggesprekken met 448 studenten dat het kerkbezoek terugliep naarmate de student met zijn studie vorderde! 46 % van de aankomende studenten gaat ter kerke, 25 % van de studenten gaat die weg nog maar, als zij aan hun laatste studiejaar bezig zijn.

De bekende Engelse schrijver E.M. Forster werd ter gelegenheid van zijn 90ste verjaardag door Koningin Elisabeth van Engeland benoemd tot lid van de "Order of the Merit", een selecte groep van nooit meer dan 24 personen. Benoeming tot lid van de "Order of the Merit" wordt beschouwd als de allerhoogste onderscheiding die een Brits onderdaan te beurt kan vallen. Forster, bekend o.m. om zijn boek " Passage to India", noemt zichzelf een humanist. Toen men hem onlangs vroeg of hij bij zijn uitvaart een concert zou wensen in de kapel van King's College, antwoordde Forster: "Oh nee, niet in de kapel; dat zou te veel naar religie ruiken! Het zou bovendien de humanisten-verzaken zijn!"
(bericht eveneens ontleend aan The Humanist).

.·.

VAN ALLE KANTEN

Erasmus-Herdenking De opening

Op zaterdag 12 april heeft wethouder J. Reehorst, voorzitter van het Comité Erasmusherdenking 1969 met een kort woord van welkom een reeks evenementen geopend, die in verband met het 500ste geboortejaar van Erasmus gehouden zullen worden.
Deze openingsplechtigheid vond plaats in de Sint Laurenskerk te Rotterdam. De Nieuwe Rotterdamse Courant van 14 april schreef er o.a. over:

> "De drie sprekers vertegenwoordigden resp. de rooms-katholieke, de reformatorische en de buitenkerkelijk-humanistische levenbeschouwing. (Te weten: Prof.dr. J.C.P.A. van Laarhoven uit Nijmegen, prof.dr. C.M. Monnch uit Amsterdam en als humanist dr. V.D.W. Schenk.)
> Zij stelden elk een facet van Erasmus in het licht en lieten uitkomen, welke betekenis de Rotterdammer, wiens theologisch werk nog slechts door specialisten geraadpleegd wordt, desondanks voor hen had.
> De humanist dr. V.D.W. Schenk zag in Erasmus, met name in diens jonge jaren, een opstandige. Uit zijn improvisatie over de schuld van Caïn (1499) spreekt sympathie met de Prometheusfiguur. De jonge Erasmus was tot op zekere hoogte een hemelbestormer, die het opnam voor de mens.
> De Caïn-fantasie heeft men, evenals de Lof der Zotheid, wel gebagatelliseerd als een grap; maar de humor is een der wezenlijkste trekken van Erasmus, die men niet mag verwaarlozen. Humor is de vijand van de rechtlijnigheid, zekerheid en definitieve waarheden; in zijn humor en in zijn kritiek hebben we Erasmus ten voeten uit.
> Te vaak heeft men Erasmus als een oppervlakkig en voorzichtig man gezien; men zag daarbij niet de angsten, die ook hem bewogen en die de achtergrond waren van zijn spot. Dit is de toegangspoort tot zijn hart, dat dapper bleef streven zichzelf te zijn en te worden. Via zijn humor treft ons een opstandig mens die, hoe angstig-menselijk ook, starre stelsels aan het wankelen bracht door zijn koppig volgehouden relativerende ironie.

Welke evenementen?

Het Rotterdamsch Nieuwsblad van 2 april gaf een opsomming van de diverse evenementen die plaats zullen vinden:

.Toneel

"Op 12 mei voeren de Maasstadspelers het toneelstuk "Erasmus" van Garmt Stuiveling op, in de Rotterdamse Schouwburg. Begin juli volgt in het kader van het lustrum van het Rotterdams Studentencorps Manuel van Loggems toneelstuk over Erasmus. Leerlingen van het Erasmiaans Gymnasium maken in de tweede helft van oktober in de kleine zaal van De Doelen een collage uit geschriften van de humanist.

.Tentoonstellingen

De permanente expositie van de Erasmiaanse collectie van de Gemeentebibliotheek zal dit jaar, van half april af, dagelijks behalve op zondag toegankelijk zijn, maar niet in de lunchpauze. De bibliotheek maakt speciale exposities over illustraties bij "De lof der Zotheid" uit vier en een halve eeuw en met "Tien jaar aanwinsten van de Erasmusverzameling".

.Marktpleintje

Eind juni wordt op het Schouwburgplein een zestiende eeuws marktpleintje geopend, waar men zestiende eeuws kan schranzen en boeken kopen, of naar Erasmus luisteren, wiens woorden daar twee maanden lang zullen weerklinken. Eind september zal de Rotterdamse Philatelisten Vereeniging in de stadhuishal een kleine expositie inrichten naar aanleiding van een door de PTT uit te geven herdenkingspostzegel. Op 3 oktober zal in het Museum Boymans-van Beuningen de grote expositie "Erasmus en zijn tijd" worden geopend.

.Congressen

Het Historisch Genootschap Roterodamum organiseert op 26 april een congres van Nederlandse historische verenigingen. Van 27 tot en met 29 oktober volgt een internationaal historisch congres inzake Erasmus. In de Grote of St. Laurenskerk wordt dan de Erasmusprijs 1969 uitgereikt.

.Uitgaven

Op 27 oktober, tijdens de opening van het Erasmuscongres, zal het eerste deel worden aangeboden van een nieuwe uitgave van de werken van de gevierde geleerde. Loeki Metz ontwerpt in opdracht van de Rotterdamse Kunststichting een Erasmuspenning in brons, die ook voor het publiek te koop zal zijn. Ruth Brouwer ontwerpt in opdracht van het Historisch Genootschap Roterodamum een munt, die in goud zal worden geslagen en die voor nieuwe guldens te koop wordt gesteld.

.Wedstrijd

Leerlingen van het VHMO te Rotterdam, Gouda en Bazel zullen in een opstel- en vertaalwedstrijd dit voorjaar kunnen meedingen naar prijzen van ƒ 250,-, ƒ 225,- en ƒ 200,-, een retourtje tussen Bazel en een van beide Nederlandse steden en een weekverblijf.

Erasmuze

Over het op te voeren toneelstuk van M. van Loggem schreef Het Rotterdamsch Parool van 2 april o.m. het volgende:

"Manuel van Loggem (53) bekend letterkundige en schrijver van vele toneelstukken en hoorspelen, is echter bereid uitgebreid tekst en uitleg te geven. We laten hem aan het woord over "Erasmuze":
Hij zegt: "Het wordt geen gewoon stuk, geen stuk in de gebruikelijke zin, maar een zangspel, met ballet en geluidscollages! Noem het een musical, bij gebrek aan een beter woord voor een dergelijke toneelvorm. Wat ik erg belangrijk vind, is dat muziek, dans en collages niet als versieringen dienen, maar volledig zijn geïntegreerd".
En: "Ik heb de opdracht gekregen een stuk over Erasmus te schrijven, met een zo wijd mogelijke betekenis.
Er waren twee moeilijkheden voor me. Ten eerste moet je rekening houden met je vertolkers. Het studententoneel heeft een specifieke taak. Je moet iets doen dat meer in het klimaat van de studentenvoorstelling valt dan in het klimaat van een gewoon toneelstuk. Wat niet wil zeggen dat het een lollige boel hoeft te worden. De tweede moeilijkheid: toen ik me als toneelschrijver met Erasmus bezighield, zag ik weinig mogelijkheden voor een sterke dramatische lijn die onder de tekst moet doorlopen. Hoogstens in de confrontatie Erasmus-Luther. Voor mij niet aantrekkelijk. Dan zou ik Erasmus en mezelf tekort doen".

"Is het zinvol om Erasmus te herdenken omdat hij gestorven is, of omdat hij leeft? Hij leeft, dacht ik.
Hij is nog steeds het symbool van verdraagzaamheid. Hij was Europeaan en hij sprak een wereldtaal, het Latijn. Lichamelijk was hij bang, geestelijk sterk. Toen vond ik herkenningspunten en kwam het idee: een tweede Erasmus, die nu leeft en die naar de eerste, de echte, toegaat. Daardoor wordt het mogelijk de wezenlijke parallellen te tonen, met bijvoorbeeld de idealen van het hedendaags pragmatisme en de jongeren die de trekken van de provo-beweging hebben".
De derde hoofdfiguur van "Erasmuze" wordt de Zotheid. Volgens Manuel van Loggem een welige jonge meid. Verder de figuur van Luther, de historische tegenpool van Erasmus, de exponent van de onverdraagzaamheid. Tussen de hoofdfiguren door een koor van jongens en meisjes uit deze tijd. Zij spelen mee, maar zijn ook voertuigen voor het lied. Van Loggem: "Het wordt een los spel met een strenge handelingsstroom"."

UIT DE GEMEENSCHAPPEN

Het Vrije Volk van 25 maart deelt o.a. mee:

"De Gemeenschap Arnhem van het Humanistisch Verbond heeft haar 500ste lid ingeschreven. Het 400ste lid van de gemeenschap werd eind 1964 welkom geheten; in vier jaar tijd een stijging van 25 procent."

De Noord - Amsterdammer van 28 maart schrijft:

"De gemeenschap Amsterdam-Noord van het Humanistisch Verbond heeft zich het afgelopen jaar gekenmerkt door een versnelde groei. Het ledental is met liefst 60 % toegenomen. Thans zijn in ons stadsdeel 120 personen lid van het Humanistisch Verbond. Dit staat in het jaarverslag 1968 van de gemeenschap Amsterdam-Noord.
De groei van het ledental is voor 2/3 te danken aan verhuizingen naar ons stadsdeel en voor 1/3 aan uitbreiding van het aantal leden in het algemeen. In Noord wonen thans ongeveer 80.000 personen. "Als daarvan slechts 120 lid zijn van het Humanistisch Verbond is dat wonderlijk, temeer omdat een belangrijk deel van de Noorderlingen niet behoort tot een kerkgenootschap. Dit geldt niet alleen voor Noord, want ook in andere delen van de stad is slechts een klein percentage van de bewoners lid van onze organisatie", zo staat in het jaarverslag.
De gemeenschap Amsterdam-Noord meent dat deze gang van zaken is te wijten aan twee vragen, die bij vele mensen bestaan: waarom moet ik zo nodig lid worden van het Humanistisch Verbond en heb ik daar wat aan? Volgens het jaarverslag dient men de antwoorden op deze vragen in de praktijk te ervaren. Het Humanistisch Verbond in Amsterdam-Noord wil naar inhoud een geestelijk centrum zijn en naar vorm een dienstverlenend instituut."

Dagblad Kennemerland van 21 maart heeft aandacht voor een lezing van de schrijver Simon Vinkenoog:

"Het is vreselijk, zo zei hij, vandaag te moeten zijn, zoals ik gisteren was en nog erger morgen te moeten zijn zoals vandaag. We moeten afrekenen met de angst om al het nieuwe, het vreemde, wat op ons afkomt. Angst is een slechte raadgever. We moeten vertrouwen hebben in de gaande en komende ontwikkeling. Hoe kunnen we ons druk maken over Vietnam en over Biafra als we in onze eigen kleine gemeenschap elkaar voorbijlopen alsof we niet bij elkaar horen? De mens is als mens uniek. We zien er alle-

maal hetzelfde uit, maar voor iedereen is de wereld anders.
Er is maar één macht in de wereld, de macht van het zijn, iets zijn, jezelf zijn! Daarna begint de grote evolutie. Een gemeenschap kan pas iets betekenen als het individu daarin iets betekent. Vandaag is de eerste dag van de rest van je leven. Wat telt is wat is en wat komt. Niet wat geweest is! We doen veel te weinig aan zelfanalyse, we zijn verstopt door remmingen en angsten. We communiceren niet. Onze gesprekken gaan over oppervlakkige zaken. We zijn te angstig om dieper te graven om elkaar te kennen. Er staat maar één ding absoluut vast. De dood. Alleen zonder angst voor die zekerheid en voor het ongewisse tijdstip ervan, kan men vrij leven.
Deze en nog vele andere uitspraken vormden het relaas van Vinkenoog's ongetwijfeld boeiende betoog, die werd vervolgd door een levendige discussie daarna, die slechts kon worden besloten door het te snel naderen van het tijdstip waarop Vinkenoog de trein moest halen.

Het Sneker Nieuwsblad van 31 maart tenslotte wijdt aandacht aan een betoog van Laurens ten Cate:

"Een humanistisch verbond waarin communisten en liberalen zitten is alleen mogelijk wanneer er niet over maatschappelijke problemen wordt gesproken. Maar in de maatschappij ontmoeten we elkaar niet als humanisten, maar als politiek bedrijvenden. In dit verband zei de heer Ten Cate dat hij geen respect kan hebben voor de opvattingen van tegenstanders, wel voor die tegenstanders persoonlijk.
Hij stipte voorbeelden aan waar het verbond volgens hem er verkeerd aan deed verstek te laten gaan. Op het gebied van het onderwijs de klassengrootte. Verder de verdeling van de woningwetwoningen. Met het criterium van schaarste wordt wel heel vreemd omgesprongen. De bijstandswet. De biochemische wapens. Ten onrechte bemoeit het verbond zich niet met de verdeling van de fiscale lasten. Ook op het gebied van cultuurpolitiek wordt te weinig gedaan. In het algemeen moet het verbond veel meer op actualiteit ingesteld zijn, hier en nu. De humanistische politiek moet links en radikaal zijn.
Na de pauze bleek over het algemeen dat de visie van de heer Ten Cate nogal wat kritiek te verduren had, waaronder deze zich niet onbetuigd liet. Ook kwam naar voren dat het verbond veel gedaan had voor de crematiegedachte, de zondagsarbeid, de geestelijke verzorging voor militairen en het ter hand nemen van een projekt voor ontwikkelingshulp (Bihar, India).

HUMANISTISCHE STICHTING SOCRATES

Over het echtscheidingsrapport

Naar aanleiding van de verschijning van het rapport "Echtscheiding" hebben vrijwel alle Nederlandse dagbladen een belangrijke plaats in hun kolommen aan de tekst van dat rapport afgestaan. Gezien deze grote mate van aandacht en het belang van het onderwerp citeren wij twee kranten volledig.
In de eerste plaats De Volkskrant van 12 april:

"Het Humanistisch Verbond wil een heel ander echtscheidingsrecht. Volgens een vrijdag verschenen rapport van haar commissie moeten:
- alle echtscheidingsgronden (dus ook de "grote leugen") afgeschaft worden,
- echtscheidingen bij onderling goedvinden zonder meer worden erkend door de rechter,

- echtscheidingen op eenzijdig verzoek na een wachttijd van één jaar (waarin de echtgenoten nog tot overeenstemming zouden kunnen komen) erkend worden,
- allimentaties alleen gegeven worden als het echt nodig is,
- scheidingen van tafel en bed worden afgeschaft, omdat ze in dit systeem overbodig zijn.

Het rapport van het Humanistisch Verbond is aan minister Polak (Justitie) aangeboden. De minister had eerder bekend gemaakt dit jaar een nieuw ontwerp voor het echtscheidingsrecht bij het parlement in te dienen. Naar verwachting zal het voorstel van minister Polak veel minder ingrijpende wijzigingen van het bestaande echtscheidingsrecht bevatten, dan het Humanistisch Verbond wil.
De rechter en de overheid hebben volgens het rapport helemaal niets te maken met de schuldvraag bij huwelijksmoeilijkheden, die tot echtscheiding leiden. Deze schuldvraag mag dan ook geen enkele rol spelen bij het bepalen van een eventuele alimentatie.
De overheid moet zich volgens het rapport ook niet bemoeien met de redenen, die de huwelijkspartners hebben om hun verbintenis al of niet in stand te houden. Om die redenen zouden de echtscheidingsgronden zonder meer afgeschaft moeten worden.
Als een der huwelijkspartners tot echtscheiding wil overgaan tegen de zin van de ander in, moet dat via een verzoek bij de rechter kunnen. De wachttijd van één jaar is volgens de commissie nodig, om de ander de kans te geven weer tot overeenstemming te komen òf om de ander zich te kunnen laten voorbereiden op de situatie van het gescheiden zijn.
De commissie gaat er bij dit voorstel van uit, dat de schuld van de huwelijksmislukking bijna nooit aan één kant ligt.
Gehandicapt.
De commissie ziet geen reden om uitzonderingen op deze regel te maken, als één der echtgenoten geestelijk of lichamelijk gehandicapt is. Deze omstandigheden moeten wel bij het vaststellen van de alimentatie meespelen.
De alimentatie heeft ook zin, wanneer de echtgenote geen passende werkkring kan vinden of minderjarige kinderen moet onderhouden en opvoeden. In andere gevallen hoeft vrijwel nooit alimentatie gegeven te worden, aldus de commissie, ervan uitgaande, dat iedere gewezen echtgenoot in beginsel voor eigen levensonderhoud kan zorgen.
Bij de toewijzing van kinderen moet uitgegaan worden van het belang van het kind. Het rapport pleit ervoor, dat kinderen boven de veertien jaar gehoord moeten worden over wat ze willen. Het Humanistisch Verbond wil verder de bestaande wettelijke verplichting voor echtgenoten om samen te wonen afschaffen, evenals het verlof dat een vrouw tijdens de scheidingsprocedure nodig heeft om een andere woonplaats te mogen kiezen."

In de tweede plaats het commentaar uit Het Vaderland van 12 april, dat als kanttekening, bij hetgeen men uit het rapport overnam, geschreven werd:

"Echtscheiding moet bij eensgezindheid zonder meer mogelijk worden, op eenzijdig verzoek na een zekere wachttijd. Dat is de strekking van het rapport, dat de Humanistische Stichting Socrates heeft uitgebracht. Veel reële en principiële bestrijding zal dit standpunt nauwelijks meer vinden. In deze tijd is het onaanvaardbaar geworden dat de rechten van de mens ophouden waar het huwelijk begint.
Een veel groter probleem is, wordt en blijft de alimentatie. Dat in een echtscheiding het woord schuld wat ontoepasselijk is, in veruit de meeste gevallen, wordt niet meer betwist.

Maar hoe moet de vrouw dan langs beter gefundeerde weg aan levensonderhoud worden geholpen? De echtscheidingscommissie van Socrates heeft dit vraagstuk aangevoeld, is op diverse gedachten gaan hinken, en heeft de oplossing niet gevonden. Niemand trouwens tot nu toe, als dat een troost is.
Want waar ligt het kernprobleem: in de vraag of een huwelijk een levensverzekering is. Nee, roept iedereen hoogst principieel uit. Maar het is als men om zich heen kijkt gewoon "ja". De feitelijke structuur van onze samenleving heeft geen gelijke tred gehouden, lang niet met de mentale veranderingen die zich hebben voorgedaan. Man en vrouw moeten gelijk zijn, is een prachtstelling, maar moet die nu inhouden dat men een vrouw, die als meisje een paar jaar ongeschoolde of routinematige administratieve arbeid heeft verricht, als zij een jaar of 35, 40 is geworden, daar opnieuw aan moet zetten, "levenslang"?
Het idee van een overgrote meerderheid van de Nederlandse bevolking is thans, en vermoedelijk nog wel lang in de toekomst, "dat een meisje trouwt". Niemand houdt zich serieus bezig met een eventueel "daarna". Meisjes genieten veel minder onderwijs dan jongens, bekwamen zich slechts bij uitzondering in een voor het gehele leven bruikbaar "handwerk", zijn vrijwel per definitie een aantal jaren onttrokken aan het arbeidsproces. En dan moeten zij ineens op hetzelfde niveau als een jongen behandeld worden. Dat is praktisch onmogelijk.
Als wij het levensonderhoud van de gescheiden vrouw reëel bezien, zal er voorlopig beslist niets anders opzitten dan voort te gaan met de alimentatie-ellende. Het lijkt immers niet erg waarschijnlijk dat loslaten van het schuldidee zal leiden tot wat eigenlijk, hangende werkelijke gelijkheid in het arbeidsproces van man en vrouw, logisch zou leiden tot uitkeringen van rijkswege, uitgaand van het feit dat echtscheiding min of meer in hetzelfde licht moet worden beschouwd als werkloosheid. Vermoedelijk is het Nederlandse volk daarvan nog een heel eind verwijderd. Het straft in meerderheid zowel echtscheiding als arbeid van de vrouw sociaal nog vrij sterk af, met sociaal stigma, met exorbitante fiscale druk, met ongelijke ontwikkelingskansen. Als de werktijdverkorting en de automatisering voortschrijden, zal voorts de arbeid van de vrouw eerder minder dan meer gewaardeerd worden, want ons cultuurpatroon eist nog altijd dat primair de man - of hij nu voor de wet hoofd van het gezin is of niet - de eerste arbeidskans krijgt.
Het laatste woord zal over het alimentatieprobleem nog bij lange na niet gesproken zijn."

Concilie

Over de vergaderingen van het Pastoraal Concilie in Noordwijkerhout schreef Het Parool van 10 april:

"Wat is eigenlijk geloof in deze tijd? Daarover vergadert het pastoraal concilie van de rooms-katholieke kerk in het seminarie Leeuwenhorst te Noordwijkerhout van 9 tot 11 april. Kardinaal Alfrink zei gisteren bij de opening onder meer, dat dit concilie beoogt een werkelijke menings- en besluitvorming door het volk mogelijk te maken, met daarin de eigen taak van de bisschop. Voorts: "Wij schijnen het wat moeilijk te hebben. Vooral wanneer wij beogen godsdienst en kerk te vernieuwen."
Na de opening kwam de nota in discussie over de zin van het christelijk geloofsleven in een geseculariseerde wereld. Het gesprek ging vooral over het negatieve en positieve aspect van de huidige ontkerstening. Door velen werd deze secularisatie als een bedreiging van het geloofs-

leven ervaren. Drs. J.A.M. Weterman pleitte voor bevrijding van de angst "waar de hele rooms-katholieke kerk vol van zit". God en wereld zijn geen concurrerende grootheden, reageerde mevrouw T. Govaart-Halkes. Ook niet rooms-katholieken mengden zich in het gesprek. Zo daagde de heer P.N. Kruyswijk van het Humanistisch Verbond de rooms-katholieke kerk uit zichzelf te durven verliezen in navolging van Jezus als de enige weg.
Ook hervormde, remonstrantse en Russisch-orthodoxse vertegenwoordigers gaven hun visie op de concilierapporten die handelen over hedendaagse geloofsbeleving en vernieuwing van de geloofspraktijk.
Kardinaal Alfrink kondigde aan dat na dit pastoraal concilie, dat in april 1970 afgesloten zal worden, een permanent nationaal beraad zal volgen."

Raad voor bejaardenzorg

Trouw van 11 maart berichtte:

"In Soest is een Raad voor de bejaardenzorg opgericht. Hierin werken samen de Nederlands Hervormde Kerk, de Nederlandse protestantenbond, het Humanistisch Verbond en de Algemene bond van bejaarden.
Het doel van de raad is het open bejaardenwerk in Soest doelmatiger te organiseren en zo nodig uit te breiden. De raad zal zich uitsluitend bezig houden met coördinatie en het geven van adviezen. Er zijn drie wijkraden samengesteld. Naast een inventarisatie van de activiteiten, die reeds worden ontplooid, zal een enquête worden gehouden onder de bejaarden in Soest om na te gaan op welke punten het bejaardenwerk dient te worden uitgebreid.
B. en W. van Soest willen de raad voor de bejaardenzorg ƒ 1500,- geven om de aanloopkosten te kunnen betalen."

Nieuwe boeken over kerkelijke problemen

De Twentsche Courant van 4 april schreef:

"Een nieuw deel uit de reeks "Terzake" (nummer 3) heet kort en krachtig "Oecumene". Een aantal theologen, filosofen en sociologen behandelt de vraag: bevordert het oecumenisch eenheidsstreven de alom ingezette kerkvernieuwing of werkt 't eerder belemmerend?
De vraag heeft, als men aan het aanvankelijke oecumenische enthousiasme uit de eerste helft denkt, iets pijnlijks; het begrip "oecumene" wordt in dit geschrift dan ook nogal eens van vraagtekens voorzien.
De redactie, die de artikelenbundel samenstelde, geeft toe: dit kan "onthutsend" werken, maar dan moet worden bedacht, dat dit o.m. samenhangt met het feit, dat "empirisch georiënteerde" (zich op de feitelijke ervaring instellende) schrijvers in deze bundel iets onder de loep hebben genomen wat "doorgaans alleen theologisch wordt gehandeld".
Onder die schrijvers: de sociologen Q.J. Munters en Mady A. Thung en ..... de secretaris van het Humanistisch Verbond, prof.dr. Willem van Dooren ("het oecumenisch streven zou wel eens een alibi kunnen zijn om te ontkomen aan de confrontatie met de werkelijk-anderen, aan de openheid tegenover allen..... het gevaar blijft dreigen van een hernieuwd isolement").
Uitg. Ambo, Utrecht, en Bosch en Keuning, Baarn."

Veel over het Congres

De Nederlandse dagbladen hebben bijzonder veel aandacht besteed aan het twee-jaarlijks congres van het Humanistisch Verbond, dit jaar gehouden op 16, 17 en 18 mei te Utrecht en dat als extra-accent de voorzitterswisseling met zich bracht.....
Beginnen wij met een amusante noot, alvorens het meer serieuze aan de orde te stellen.
Een ingezonden briefschrijver van het Algemeen Dagblad van 22 mei brengt deze bal aan het rollen:

> "Naar aanleiding van een uitspraak van professor Van Praag, de voorzitter van het Humanistisch Verbond, wilde ik het volgende opmerken: De jongeren hebben nu eenmaal - gezien de tijdsomstandigheden - een betere kijk op het leven van nu en de toekomst.
> De almachtige K.N.V.B. heeft - en dat is niet alleen mijn mening - te veel fouten gemaakt en de bond begrijpt niet wat er in de voetbalbelangstellenden omgaat."

"Oude" zowel als "nieuwe" voorzitter werden door enkele bladen geinterviewd, wij citeren eerst uit De Volkskrant van 17 mei (een vraaggesprek met Prof. van Praag):

> "De christelijke kerken, speciaal de katholieke, zagen in dit initiatief (de oprichting van het Humanistisch Verbond. red. Doc.dienst) een gevaarlijke uitdaging. In de vastenbrief van de Nederlandse bisschoppen van 16 februari 1947 wordt het verbond fel afgewezen. "Van moraal kan geen sprake zijn voor wie niet gelooft aan een God, die de mens zekere verplichtingen heeft opgelegd en het kwade bestraft. Waarom zouden wij niet iets van een ander wegnemen, als wij het zo goed kunnen gebruiken en niemand het bemerken zal.
> Wie niet in een God gelooft, doet wat nuttig en aangenaam voor hem is. Alle systemen om een moraal op te bouwen zonder God houden geen stand."
> Deze uitspraak, die de leden van het Humanistisch Verbond tot potentiële dieven bestempelt, staat niet op zichzelf. De sinds de oprichting van het verbond door de christenen van Nederland betrokken stellingen kregen zelfs in het begin van de vijftiger jaren een grimmig, agressief karakter.
> De humanisten vroegen om rechten op geestelijke verzorging in arbeiderskampen, kazernes en gevangenissen, zoals ook de kerken die hadden. Het antwoord van de christenen - in kranten, op bijeenkomsten, in de Tweede Kamer - was verbijsterend. Verontwaardiging, hoon, smaad, verdachtmaking, beledigingen - niets ontbrak er aan de pogingen om via een soort volksgericht het verbond nu eens voorgoed het zwijgen op te leggen.
> In perspublikaties werden homofilie en communisme erbij gehaald, toentertijd de twee afschuwelijkste bedreigingen voor een christelijk land."

Het Vaderland van 14 mei sprak met Mr. M.G. Rood:

> "Mr. Rood heeft een dagtaak als advocaat, en bekleedt daarnaast nog een aantal andere functies. Twee functies moesten terwille van het nieuwe voorzitterschap het veld ruimen: het voorzitterschap van de Algemene Vereniging Kinderbescherming en het lidmaatschap van het bestuur van een instelling voor kinderbescherming. Hij blijft bestuurslid van de Sociale Academie in Amsterdam en penningmeester van een fondsenstichting voor psycho-analitici. Wordt het niet teveel?
> Mr. Rood: "Als we met betrekking tot het verbond ons werk goed willen

doen, zullen we een grotere topstaf moeten krijgen. Het werken met vrijwilligers is op den duur ondenkbaar. De structuur van het verbond zal moeten veranderen. Afdelingen moeten worden ondergebracht in een stichting, zodat het hoofdbestuur wordt ontlast. Als het draagvlak groter is, kunnen we ook meer mensen met specifieke kwaliteiten aantrekken. De eerstkomende tijd zullen we het nog wel redden met het versterken van de directie. En wat mijzelf betreft: men zegt wel eens dat mensen die het druk hebben, de meeste tijd overhouden voor iets anders"."

De Nieuwe Rotterdamse Courant van 16 mei (over Prof. J.P. van Praag):

"In bevrijd Nederland kwam hij uit zijn schuilplaats tevoorschijn met een dissertatie over Henriëtte Roland Holst en met een boek getiteld: Modern humanisme, een renaissance?
Van Praag werd na de oorlog conrector van het Dordtse lyceum waaraan hij als leraar verbonden was. Maar in die tijd ook werd hij de leider van het verbond waaraan hij met zijn Modern humanisme een uitgangspunt had gegeven. In 1946 werd het officieel, als vereniging, opgericht. Het werd de kern van een breed terrein van werkzaamheden met vele vertakkingen.
In andere landen bestaan vergelijkbare organisaties. Vooral in de Verenigde Staten zijn zij ver ontwikkeld. En zo kon, in 1952, worden opgericht de IHEU (International humanist and ethical union). De oprichting geschiedde te Amsterdam. Het is niet verbazingwekkend, Van Praag ook op de voorzittersstoel van de IHEU te zien.
Van Praag is organisator en bestuurder. Dat hij conrector werd wijst, ook buiten de humanistische organisaties, in die richting, nog meer doet dan zijn lidmaatschap van Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland. Maar hij was en bleef niet minder de veelzijdige wetenschapsman. Het lag in zijn lijn, dat hij, in 1965, vanwege de Humanistische stichting Socrates, werd benoemd tot bijzonder hoogleraar te Leiden in de humanistiek en de wijsgerige antropologie van het humanisme.
Naar de mening van Van Praag moet de leiding van het H.V. nu in jongere handen overgaan. Maar met zijn 58 jaren mag hij zelf niet oud heten. Hij zal nog lang actief kunnen blijven, internationaal- organisatorisch en ook als wetenschapsman, in de humanistische sfeer waarvan hij de inhoud heeft weten te verdiepen en waaraan hij vorm heeft weten te geven. Zijn afscheid als voorzitter van het HV is aanleiding om aan zijn verdiensten voor het humanisme aandacht te wijden. Maar Van Praag bedoelt stellig niet, ook afscheid te nemen van al zijn activiteiten in dit deel van het geestelijk leven."

De Telegraaf van 21 mei (met Mr. M.G. Rood):

"Plus est en Vous" is Er zit méér in u! De meeste mensen hebben meer mogelijkheden dan zij beseffen. Ze moeten leren die te ontwikkelen en te gebruiken. Daarbij wil het Humanistisch Verbond, o.a. door zijn vormingswerk, hun de helpende hand reiken. Vergeet niet dat we uit een cultuur komen (waar we gedeeltelijk nòg in zitten), waarin ons is geleerd dat ieder mens in een bepaald hokje is geplaatst door een soort opperwezen. In dat ene hokje kon hij zich bewegen, maar onder geen voorwaarde mocht hij eruit komen.
Als je zoiets eeuwenlang impregneert in een cultuurpatroon beperk je de mens enorm in zijn mogelijkheden. Dat is hetzelfde als wanneer je een kind nooit goed hebt leren praten. Ons, als verbond, gaat het erom de mensen te helpen hun hulpbronnen van geest, hart en karakter aan te

boren, alle eigen mogelijkheden te cultiveren.
Nee, ik wil echt niet beweren dat ik alle mensen zo ontzettend goed vind, maar wèl dat ik een onwrikbaar vertrouwen in de menselijke capaciteiten heb. Altijd weer word ik gefascineerd als ik zie wat mensen kunnen presteren, wanneer ze werkelijk hun best doen.
Er voltrekt zich nu een grotere humanisering van de samenleving. De moderne mens maakt de inventaris op en toetst oude waarden op hun werkelijke inhoud. Sommige daarvan werpt hij weg als overbodige ballast, die hem al té lang het leven moeilijk maakte en zijn wenken bezwaarde. Op vele terreinen houdt hij een "beeldenstorm" en sloopt hij bouwvallige heilige huisjes. Hij valt steeds meer op zichzelf terug; hij leert zelfstandig denken en beseffen dat de verantwoordelijkheid voor zijn daden bij hem zelf moeten liggen."

Trouw van 16 mei (over Prof. J.P. van Praag):

"Dr. Van Praag is wel een optimist, maar hij is er niet gerust op dat er vandaag niet weer een "opstand der horden" zou kunnen uitbreken. "Het gevaar van massapsychose is niet geringer dan dertig jaar geleden," zegt hij. "Het protest van onze dagen is zo weinig doelbewust, zo weinig gefundeerd in de idee van zelfbestemming, dat het gemakkelijk ten prooi zou kunnen vallen aan de eerste de beste waanidee. De studenten die vorig jaar in Parijs in opstand kwamen, wisten zelf vaak niet wat ze wilden. De mensen zijn gefrustreerd, maar ze weten niet waardoor."
"Het humanisme," zegt dr. Van Praag "zal moeten doordringen tot de kern van dit protest. De mensen hebben in de eerste plaats behoefte aan solidariteit. De vervreemding van de samenleving is het meest opmerkelijk, daardoor vervreemden de mensen van zichzelf en van elkaar."

Wij citeren uit Trouw van 16 mei bovendien nog:

"Het Verbond is nooit anti-godsdienstig geweest (zoals de vooroorlogse vrijdenkers), maar het heeft aanvankelijk toch vaak met de kerken overhoop gelegen. Naarmate de kerken zich minder dogmatisch opstelden, kwam er meer toenadering tussen kerken en Verbond. De betrekkingen met Genève zijn nog wat koel (de IHEU was in Uppsala niet uitgenodigd), maar die met Rome zijn tamelijk goed. In Noordwijkerhout namen de humanisten (evenals de protestanten) zelfs deel aan het pastoraal concilie.
Dr. A.L. Constandse, die de geschiedenis van het humanisme in Nederland geschreven heeft, meent dat vooral de moderne theologie hierbij een belangrijke rol gespeeld heeft. "De humanisten trekken uit de "God-is-dood-discussie" de conclusie, dat ongodsdienstige opvattingen veld winnen onder de gelovigen." De deelnemers aan de "God-is-dood-manifestatie" zijn volgens hem op weg naar een vorm van humanisme.
Deze "humanisering" van de kerken heeft overigens niet geleid tot een stormachtige groei van het Humanistisch Verbond. Thans is ongeveer dertig procent van de Nederlandse bevolking buitenkerkelijk. Maar het Verbond heeft maar een fractie van alle kerk-verlaters als lid mogen inschrijven. Het aantal sympathisanten is door deze ontwikkeling wel enorm gestegen. Bij de Margriet-enquête noemde zeven procent (een miljoen mensen) zich humanist. Iedere zondag luisteren zo'n 300.000 mensen naar de humanistische radio-uitzendingen en de t.v.-programma's trekken zelfs een kleine miljoen kijkers. Voor die mensen wil het Hu-

manistisch Verbond een bezinningscentrum zijn.

De politiek

Hetzelfde blad, dat ook een gesprek met Mr. Rood had, introduceert nog een "politieke noot":

> "Je moet natuurlijk oppassen alles aan een bestuurswisseling op te hangen, maar we zijn toch geneigd enige betekenis toe te kennen aan de politieke kleur van mr. Rood. Hij was een van de leiders van het oprichtingscongres van D'66 en zijn benadering is zonder twijfel pragmatischer dan die van de socialist Van Praag, die behalve goed organisator toch vooral de "ideoloog" van het Verbond was. "

Het Utrechts Nieuwsblad van 19 mei doet dat trouwens ook (tijdens een interview met Mr. Rood):

> "Het Verbond heeft altijd bekend gestaan als de "rooie club" met als exponent prof. Van Praag. U bent lid van D'66. Treedt er nu een D'66-stroming in het Verbond aan de dag? Wordt het een Roode club met de D van D'66?
> Mr. Rood: "Het is niet terecht dat het Verbond ooit de "rooie club" is genoemd, want er zitten mensen in die met heel andere politieke partijen sympathiseren. We slaan daarom zéker niet de D'66-richting in, hoewel we bepaalde zaken gemeen hebben: een open structuur en inspraak van de leden."
> Voortbordurend op "rooie club" en zijn eigen achternaam zegt de zeer vermoeide maar steeds vriendelijke voorzitter: "Aan de politieke kleur van de voorzitter moet niet teveel betekenis worden gehecht en helemaal niet aan de naam...."

Uit datzelfde Utrechts Nieuwsblad van 19 mei nemen wij nog deze woorden over van Mr. Rood:

> "Het Franse en Duitse verbond zijn kwantitatief veel groter, maar in het Nederlandse cultuurpatroon is ons Verbond 't krachtigste. Duitsland heeft 48.000 leden en een klein apparaat waarmee ze veel minder praktische dingen doen. Daar zijn de activiteiten meer gericht op geestelijke centra en bijeenkomsten.
> Ik ben niet zo vreselijk terneergeslagen door ons ledental, dat is niet de belangrijkste zaak. Het is natuurlijk wèl belangrijk voor de grote organisatie maar we hebben een verder strekkende taak. In die zin zouden we ook voor een volksdeel iets moeten en kunnen betekenen. Misschien wel voor het hele volk."

Tot zover enkele citaten uit vraaggesprekken van journalisten met Prof. J.P. van Praag en Mr. M.G. Rood. Dan volgen hieronder uittreksels uit hetgeen de bladen over het congres zelf hebben geschreven.

Opgemerkt moge daarbij worden dat vier zaken door de kranten als heel belangrijk werden gezien: de beleidsnota, de toespraken van Prof.dr. H.Berkhof en Monseigneur Ernst, de "laatste" rede van Prof.dr. J.P. van Praag en de "eerste" rede van Mr. M.G. Rood. Houden wij ons eveneens aan deze vier punten:

Beleidsnota

Algemeen Handelsblad van 16 mei:

> "Ter behandeling op het congres is een beleidsnota uitgegeven, waarin

een overzicht van de huidige situatie wordt gegeven en richtlijnen voor de komende jaren worden vastgelegd. In deze nota wordt geconstateerd, dat na twintig jaar het Humanistisch Verbond niet het succes heeft gehad, dat men er van verwacht had, gezien het feit dat het aantal sindsdien sterk is toegenomen van diegenen, die de humanistische beginselen zijn toegedaan en zich ook als zodanig laten registreren. Bij een enquête noemde zeven procent van de ondervraagden zich humanist, doch slechts 0,2 procent is lid van het Verbond.
Het hoofdbestuur heeft in deze constatering aanleiding gevonden om het beleid grondig te wijzigen en zich meer te gaan instellen op vormingswerk en wetenschappelijk werk naast het werk van de geestelijke verzorging. De grote zorg van de nieuwe voorzitter zal zijn de opvoering van de financiële middelen en het maximale gebruik daarvan. Hij heeft reeds aangekondigd een vooral zakelijk beleid te zullen gaan voeren, waarbij hij vooral de jongeren aan bod wil laten komen in de dienstverlening, die het Verbond in steeds grotere mate denkt te zullen gaan bieden. Grote aandacht zal daarbij worden besteed aan de coördinatie van de publiciteit via uitgaven en radio- en t.v.-uitzendingen. Was het de toeleg van het Verbond de afgelopen twintig jaar om vooral de buitenkerkelijken een houvast te bieden, in de komende jaren zal het nodig zijn aan de vanzelfsprekend geworden buitenkerkelijkheid te helpen een inhoud te geven. Dat zal het nieuwe gezicht zijn, waar de beleidsnota over spreekt als nodig voor het Humanistisch Verbond."

De toespraken

Trouw van 19 mei:

"Zowel de hervormde prof.dr. H. Berkhof uit Leiden als mgr. H.C.A.Ernst, r.k. bisschop van Breda, hebben zaterdagavond in Utrecht bij het afscheid van prof.dr. J.P. van Praag als voorzitter van het humanistisch Verbond, erkend dat de kerken bij de oprichting van het verbond in 1946 te hard zijn geweest in de afwijzing van de humanistische beweging. Prof. Berkhof vertelde dat men in zijn kring het ontstaan van het verbond aanvankelijk met lede ogen heeft aangezien. "We waren geneigd te denken dat Europa alleen de keus had tussen christendom en nihilisme," zo zei hij, "maar we zijn bescheidener geworden." Prof. Berkhof verklaarde dat het humanistisch verbond nu wordt gezien als een verrijking van de wijze van samenleven.
Mgr. Ernst vestigde de aandacht op de goede betrekkingen die de laatste tijd tussen rooms-katholieken en humanisten zijn gegroeid. Het humanistisch verbond en de rooms-katholieke kerk in Nederland hebben een contactorgaan en het pastoraal concilie wordt ook bijgewoond door humanistische waarnemers."

Algemeen Dagblad van 19 mei:

"Professor Berkhof, spreker namens de Nederlandse Hervormde Kerk, zei dat men in zijn kring het ontstaan van het Verbond aanvankelijk met lede ogen had aangezien. "We waren geneigd te denken dat Europa alleen de keus had tussen christendom en nihilisme."
Hij voegde er aan toe dat de kritiek op het Verbond in het begin vaak "van minder allooi was geweest: "we dachten als christenen een soort heersersposition in te nemen". Het Humanistisch Verbond wordt nu gezien als een verrijking van de wijze van samenleving".
Mgr. Ernst vestigde de aandacht op de goede betrekkingen die de laatste tijd tussen rooms-katholieken en humanisten zijn gegroeid.

Hij was erkentelijk voor het feit dat de hevige weerstand van de roomskatholieke kerk in het begin tegen het Humanistisch Verbond niet heeft geleid tot wrok bij de humanisten."

De afscheidsrede

Het Vaderland van 17 mei:

"De ijzige argwaan en de uitgesproken afschuw zijn geweken, de kleinzielige tegenwerking ondervinden we soms nog", aldus prof.dr. J.P. van Praag in zijn laatste rede als voorzitter van het Humanistisch Verbond, op het tweejaarlijks congres van het verbond in Utrecht.
Prof.van Praag neemt vanavond afscheid, nadat hij 22 jaar - vrijwel vanaf de oprichting - het voorzitterschap van het verbond heeft bekleed.
In 1946 werd het verbond door "christelijk Nederland" begroet met kreten als "geen moraal houdt stand zonder God", "ongodsdienstig humanisme moet leiden tot beestachtigheid" en "humanisme geeft stenen voor brood", al waren er enkele gunstige uitzonderingen. In die jaren aldus prof. Van Praag hebben we een hardnekkige strijd moeten voeren, maar we hebben die gewonnen door de overtuiging, dat we iets te zeggen hadden en door de kracht van onze argumenten.
Hij voegde hieraan toe, dat het getal nooit beslissend is geweest (het verbond heeft thans ruim 15.000 leden). "We hebben ons altijd opgesteld als voorhoede en niet als secte, we hebben getracht tot uitdrukking te brengen, wat er leefde bij vele buitenkerkelijken. We hadden geen mensen, geen middelen en geen apparaat, we hebben poker gespeeld en gewonnen". Nieuwe omstandigheden eisen nieuwe vormen. Het humanisme, zo zei prof. Van Praag, heeft altijd een tussenpositie ingenomen tussen verstarring en afbraak. Het keert zich tegen onvruchtbaarheid en conventie en staat open voor het nieuwe in denken en doen. "Het humanisme werkt, doordat het een middel is om hedendaagse antwoorden te vinden op hedendaagse vragen". Het humanistische Verbond is volgens hem slechts een middel: het blijft uitdrukking van een beweging.
"Het humanisme is een antwoord op een uitdaging", aldus prof.Van Praag, "en het zou helemaal niet de moeite waard zijn geweest dit experiment te beginnen, met alle moeite, zorg en teleurstelling, die het meebrengt, als we niet het besef hadden dat dit een zaak is van historische betekenis"."

Persconferentie Mr. Rood

Dagblad Tubantia van 19 mei:

"Aan het eind van haar driedaags congres van het Humanistisch Verbond zei de nieuwe voorzitter, mr. M.G. Rood, dat er in Nederland nog steeds sprake is van discriminatie van buiten-kerkelijken.
De particuliere hulp aan ontwikkelingslanden is vrijwel geheel in handen van zending en missie, die vanuit een superioriteitsgevoel nog altijd denken dat zij alleen in andere landen beschaving kunnen brengen.
De nieuw gekozen voorzitter voegde eraan toe dat die hulp mede wordt gefinancieerd met belastinggeld van buitenkerkelijken, ongeveer een derde van de Nederlandse bevolking.
Tijdens het congres is de beleidsnota aangenomen, waarin het hoofdbestuur onder meer haar visie geeft op de jaren 1975-1980.
Het verbond wil koploper zijn in een versnelde ontzuiling in de samenleving en op alle terreinen komen tot algemene organen, die een sterk dienstverlenende karakter krijgen, met de nadruk op sociaal-cultureel vormingswerk. Hiervoor is 1 miljoen gulden extra nodig. De helft ervan

zal via sbusidies en dergelijke gedekt moeten worden.
Voortaan zal het verbond zich ook laten betalen voor vormingscursussen en geestelijke verzorgers, waar ziekenhuizen en bedrijven om vragen.
Voor de dekking van het resterende tekort is een, volgens Mr. Rood, ambitieus 10 miljoen plan opgesteld. Men hoopt dit bedrag via schenkingen bijeen te krijgen, daar uit CBS-cijfers is gebleken dat instellingen met een niet winstgevend karakter op die manier jaarlijks 75 miljoen gulden ontvangen."
Door "een gericht en practisch beleid" zal het bestuur deze geldstroom ondermeer via de publiciteitsmedia trachten op gang te brengen. Het heeft sinds kort een voorlichtingsman, een radio-tv-producer en een redacteur voor het blad Mens en Wereld, waarin binnen enkele jaren een aantal humanistische periodieken zijn opgenomen.
Ere-voorzitter.
Het congres nam verder op de laatste vergadering een motie aan waarmee bij minister Veringa wordt aangedrongen op snelle tot stand koming van de maatregel, die het financieel mogelijk moet maken, het in de wet genoemde vormings-onderwijs bij voortgezetonderwijs werkelijkheid te maken.
Prof.Van Praag, de scheidende voorzitter, is gisteren benoemd tot ere-voorzitter. Zaterdag werd hem een uitgebreid afscheidsprogramma aangeboden."

AVRO overweegt eigen "Deze dag"

Aan Trouw van 19 mei ontlenen wij:

"De AVRO overweegt vanaf oktober op de tot nu toe aan de VPRO afgestane tijd voor "Deze dag" - 's morgens om vijf voor acht - zelf "een bezinnend woord" te gaan brengen.
Dit deelt mr.dr. L.H. Slotemaker, voorzitter van de AVRO, ons mee naar aanleiding van een verklaring van de nieuwe voorzitter van het Humanistisch Verbond, mr. M.G. Rood, op het zaterdag te Utrecht door het Verbond gehouden congres, dat de AVRO het Verbond had laten weten in september zelf met "een geestelijk woord" om vijf voor acht te starten. Volgens mr. Rood zou de heer Slotemaker dit gezegd hebben tegen prof. dr. W. van Dooren, secretaris van de adviesraad van het Humanistisch Verbond en lid van de raad van advies van de AVRO. Volgens de AVRO-voorzitter zou hij slechts gezegd hebben dat zijn omroepvereniging alleen nog maar overweegt na 1 oktober "een geestelijk woord" te brengen. Prof. Van Dooren vertelt ons desgevraagd dat de heer Slotemaker hem gezegd heeft, dat de AVRO serieus overweegt en de mogelijheden onderzoekt om ongeveer een zelfde programma te brengen als Deze dag van de VPRO. Volgens hem zou de VPRO al een adviseur hebben aangetrokken en zouden in het programma ook buitenkerkelijken aan het woord komen."

Willem van Capellen (Ome Keesje) 80 jaar

In de VARA-gids van 19 april kwam een gesprek voor met de acteur Willem van Capellen, deze zei o.m.:

"Bovenaan het lijstje van mijn uitverkoren televisieprogramma's staan de voetbalwedstrijden. Dat hoeft voor mij niet altijd per se Ajax te zijn. Ik vind een ontmoeting van twee Engelse clubs ook machtig interessant op het scherm. En interland-voetbalwedstrijden. Maar Ajax zo hoog in de Europa Cup is ook voor mij mooi meegenomen. Verder Bureau Bristol, Openbaar kunstbezit, Maigret, Tweekamp tussen die studenteams en Per seconde wijzer. De Belgische tv-spelen appreciëer ik niet zo. Die zijn stukken minder dan bij ons. Ze zijn daar nog niet zo ver. Bij de radio: Weer of geen weer sla ik niet over. Ik heb bewondering voor Garthoff, hem moet de VARA in ere houden. Humanistisch Verbond. Meyer Sluyser met zijn commentaren. Malando. Klatergoud. Promenadeorkest. Opera's. De gesproken portretten door Joop Koopman. Hij doet dat prima. Een goede greep geweest."

Oecumene met humanisme

De Tijd van 8 mei schrijft:

"Sinds enige maanden is opgericht het contactorgaan van de roomskatholieke kerk in Nederland en het humanistisch verbond. Daar dit orgaan ook open staat voor andere kerken en reeds vier protestantse groeperingen belangstelling hiervoor hebben getoond, is een uitbreiding van het contact te verwachten.
In het huidige contactorgaan hebben zitting van katholieke zijde de vicaris-generaal dr. J.J.M. Stieger uit Haarlem, drs. B. de Lange, dr. J.A. van Kemenade en dr. J.M.M. de Valk. En van humanistisch zijde de heren S. van der Belt, A.R.J. Verbist, J. Pasman en prof.dr. W. van Dooren.
Nadat in de afgelopen maanden een lijst van vraagstukken was opgesteld, waarover een gesprek noodzakelijk zou zijn, werden twee onderwerpen ge-

kozen als hoogst urgent: de opvang van de mens in de nieuwe woonwijken en steden en vervolgens de scholengemeenschappen."

Cultuurfonds BUMA

Het Dagblad voor West Friesland van 24 april meldt:

"Het bestuur van de stichting cultuurfonds BUMA heeft in zijn jongste vergaderingen bedragen ter beschikking gesteld aan het Humanistisch Verbond, als bijdrage in de kosten van een compositie van Herman Strategier op een tekst van Erasmus."

(Dit werk werd op de afscheidsavond voor Prof. J.P. van Praag, gehouden ter gelegenheid van de voorzitterswisseling, als een van de vele "Afscheidsgeschenken" aangeboden).

Geschiedenislesje?

Trouw van 13 mei besprak het toneelstuk gewijd aan Desiderius Erasmus van de hand van prof. Garmt Stuiveling:

"Dit jaar zijn in Rotterdam diverse manifestaties opgezet, omdat het vijf eeuwen geleden is, dat Desiderius Erasmus in Rotterdam werd geboren. Een daarvan vond maandagavond plaats in de stadsschouwburg, waar een keurgroep van amateurs - "De Maasstadspelers" - onder regie van Johan Schmitz een zeer verzorgde voorstelling gaf van het in 1936 ter gelegenheid van Erasmus' vierhonderdste sterfdag door Garmt Stuiveling geschreven spel "Erasmus".
Met alle waardering voor de pogingen, de denkbeelden van deze humane christen-geleerde in een spel voor mensen van deze tijd zichtbaar te maken: het blijft jammer dat de organisatoren van deze herdenking er niet in geslaagd zijn, een schrijver van nú aan te zetten tot het componeren van een eigentijds drama, dat een visie geeft op het geijkte religieuze patroon doorbrekende denken van Erasmus.
Want Stuivelings dialoogdrama, dat enkele geschiedkundige momenten uit Erasmus' leven vriendelijk uit de doeken doet, blijkt voor de vandaag levende mens toch tezeer te verzanden in een vermoeiend redeneren. Gedurende enkele momenten wint het dramatische idioom het van het verbale, en dan komt er even een spanningstekening in het spel. Taferelen uit het leven van Erasmus, een verbeeld geschiedenislesje, kan Stuivelings berijmd drama het best worden genoemd, hoewel het van de auteur tot ondertitel kreeg: "Spel van het Humanisme". In deze voorstelling, die tot stand kwam onder regie van Johan Schmitz, beeldden de spelers - dat mag wel duidelijk gesteld worden - voortreffelijk de roltypes uit, waardoor het geheel een boeien schouwspel werd. Er waren (al of niet verplicht) een groot aantal scholieren aanwezig.
Een aardige omstandigheid was, dat de titelrol gespeeld werd door Bob van Dulken, die dezelfde rol gespeeld heeft tijdens de voorstelling in 1936."

Boekbespreking

De Groene Amsterdammer van 3 mei over "De dood verandert"

"Montaigne meent dat het kunnen sterven maar een heel klein onderdeeltje is van de grote kunst te kunnen leven, en dit onderdeel is des te gemakkelijker als wij het zelf minder zwaar maken". 'n Citaat uit het artikel van prof.dr. W. van Dooren, een van de elf essays die in "De dood verandert" (in samenwerking met het Humanistisch Verbond, bij de

Arbeiderspers *f* 3,40) zijn bijeengebracht en waarin gelovigen van allerlei richting, humanisten en biologen, pedagogen en psychologen zich hebben beziggehouden met de dood, het sterven, de doodsangst en een eventuele toekomstbelofte. Inderdaad is er ten opzichte van het denken aan de dood veel veranderd in de voorstellingswijze en dus is dit ruimhartig opgezette verzamelgeschrift een boekje van grote betekenis voor de moderne mens. Op gelijke afstanden zijn door het boekje heen zes gedichten geplaatst, van Boutens, Marsman, Bloem, Achterberg, Andreus en Mischa de Vreede, waarin de dood dichterlijk figureert."

.·.